

ки и ранней терапии радиационных поражений / А.Н. Гребенюк, В.В. Зацепин, В.Б. Назаров и др. // Военно-медицинский журнал. — 2011. — № 2 — С. 13-17.

6. Террористический акт на Дубровке (23-26 октября 2002 года) [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/214473>. — Название с экрана.

7. Skaletsky Y.N. Doses of emergency exposure to the USSR Navy personnel [Electronic resource] / Y.N. Skaletsky // Research Reactor Institute, Kyoto University Kumartoricho. — P. 47-53. — Available at: <http://www.u.ac.jp/NSRG/en/kkn2008.html>. — Title from the screen.

8. ICRP Publication 96: Protection People against Radiation Exposure in the Event of a Radiological Attack // Ann. ICRP. — 2005. — Vol. 35, № 1. — 110 p.

9. Responding to a Radiological or Nuclear Terrorism Incident: A Guide for Decision Makers: NCRP Report № 165 / National Council on Radiation Protection and Measurements. — 2010. — 181 p.

10. Гребенюк А.Н. Российская научная конференция "Медико-биологические проблемы токсикологии и радиологии" / А.Н. Гребенюк, А.В. Носов // Медицинская радиология и радиационная безопасность. — 2008. — Т. 53, № 6. — С. 59-61.

11. Васин М.В. Средства профилактики и лечения лучевых поражений / М.В. Васин. — М., 2006. — 340 с.

12. Руководство по организации медицинской помощи при радиационных авариях / А.К. Гуськова, А.В. Барабанова, Р.Д. Друтман и др. — М.: Энергоатомиздат, 1989. — 88 с.

13. Васин М.В. Потенциальная роль фактора неравномерности поглощения энергии ионизирующего излучения в организме в эффективности противолучевых препаратов / М.В. Васин // Медицинская радиология и радиационная безопасность. — 2011. — Т. 56, № 4. — С. 60-70.

14. Немцов А.В. Связанная с алкоголем смертность в Украине и России (1980-2007) / А.В. Немцов // Наркология. — 2010. — № 10. — С. 26-35.

15. Пострелко В.М. Синдром залежності від алкоголю в учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС: клінічна епідеміологія та лікування: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня д. мед. наук за спеціальністю 03.00.01 "Радіобіологія" / В.М. Пострелко. — К., 2010. — 40 с.

Надійшла до редакції 17.10.2012.

KNOWLEDGE OF RADIATION FACTOR AND RADIATION RISK PERCEPTION BY YOUTH OF SLAVUTYCH TOWN

Tarasiuk O.Ye., Los I.P., Shabunina N.D., Nezdemovska T.Ye.

РІВЕНЬ ЗНАНЬ ЩОДО РАДІАЦІЙНОГО ФАКТОРА ТА СПРИЙНЯТТЯ РАДІАЦІЙНОГО РИЗИКУ МОЛОДДЮ МІСТА СЛАВУТИЧ

М

ТАРАСЮК О.Є., ЛОСЬ І.П., ШАБУНІНА Н.Д., НЕЗДЕМОВСЬКА Т.Є.

ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України",
ДЗ "Славутицька санітарно-епідеміологічна станція об'єкта з особливим режимом роботи" МОЗ України
УДК
613.648.4:614.876:621.039.58

місто Славутич, будівництво якого було розпочато 1986 року після аварії на ЧАЕС для осіб, евакуйованих з Прип'яті, персоналу ЧАЕС та членів їхніх родин, почали заселяти у березні 1988 року. Нині у Славутичі проживає значна частка працівників підприємств енергетичної галузі — ДСП "Чорнобильська АЕС" та ВП "Атомремонтсервіс" НАЕК "Енергоатом".

Прив'язка м. Славутича до існуючого місця розташування була зумовлена мінімальним часом доставки персоналу на об'єкт "Укриття" та геологічними і географічними умовами для забезпечення будівництва міста, однак носила неопти-

УРОВЕНЬ ЗНАНИЙ ОТНОСИТЕЛЬНО РАДИАЦИОННОГО ФАКТОРА И ВОСПРИЯТИЕ РАДИАЦИОННОГО РИСКА МОЛОДЕЖЬЮ ГОРОДА СЛАВУТИЧ

Тарасюк О.Е., Лось И.П., Шабунина Н.Д., Нездемовская Т.Е.

Для выяснения уровня знаний о последствиях аварии на ЧАЭС и особенностей отношения населения к перспективе строительства новых блоков на атомных электростанциях в Украине проведен тематический опрос. Была использована анкета, состоящая из 37 вопросов, в том числе 5 вопросов о радиационном загрязнении территорий и пищевых продуктов и 9 вопросов об излучении и риске. Объектом исследования были ученики и студенты, родившиеся после 1986 года, то есть на момент исследования респондентам было 15-25 лет, а также их родители. Анкетирование проводилось среди молодежи и их родителей в г. Славутич. Опрошены ученики старших классов двух школ и студенты Центра высшего образования и науки. Всего в городе было распространено 660 анкет. Приведены данные анкетирования о восприятии последствий аварии на Чернобыльской АЭС, отношении к ядерной энергетике и перспективе ее развития в Украине. Хотя прошло более 26 лет после аварии на ЧАЭС, большинство населения боится влияния последствий аварии на свое здоровье и своих близких. 28% респондентов из числа молодежи Славутича и 43% родителей считают продукты питания, которые они употребляют, загрязненными радионуклидами. Установлен очень низкий уровень знаний молодежи г. Славутича относительно действий в случае возможной радиационной аварии, базовых знаний о радиационном факторе. 60% молодых людей и две трети опрошенных родителей считают, что информация о реальных последствиях аварии на Чернобыльской АЭС все еще скрывается. Однако в городе Славутич доля респондентов, считающих строительство новых энергоблоков возможным и одобряющих его, существенно выше показателей в других регионах Украины. Субъективная оценка радиационного риска молодежью города Славутич значительно ниже, чем в других регионах Украины.

© Тарасюк О.Є., Лось І.П., Шабуніна Н.Д., Нездемівська Т.Є. СТАТТЯ, 2013.

мальний характер з точки зору забезпечення радіаційного захисту населення. Результати серії соціологічних опитувань персоналу станції показали небажання багатьох висококваліфікованих фахівців переїжджати на постійне місце проживання на радіоактивно забруднену територію. Однак комплексним вирішенням проблеми стала повна поінформованість персоналу та членів їхніх сімей про радіаційний стан у місті та на прилеглий території і добровільність у прийнятті рішення про переселення до м. Славутич [1, 2].

Станом на 2010 рік населення Славутича становило 24,6 тисяч осіб, серед яких 17,3 тис. мають статус постраждалих внаслідок аварії. Славутич — наймолодше місто в Україні не лише за часом заснування, а й за віком жителів: 8 тисяч мешканців міста — діти до 18 років.

Вважається, що радіотривожність найбільш характерна не для професіоналів, що постійно та безпосередньо працюють з радіаційно-ядерними технологіями, та членів їхніх родин, а для тих громадян, які не володіють знаннями про властивості радіації [3-6]. **Метою** проведеного дослідження було визначення рівня знань щодо радіаційного фактора, ставлення до перспектив розвитку ядерної енергетики та сприйняття ризиків серед жителів м. Славутич.

Об'єкт та методи дослідження. Цільовою групою дослідження була учнівська та студентська молодь різних ре-

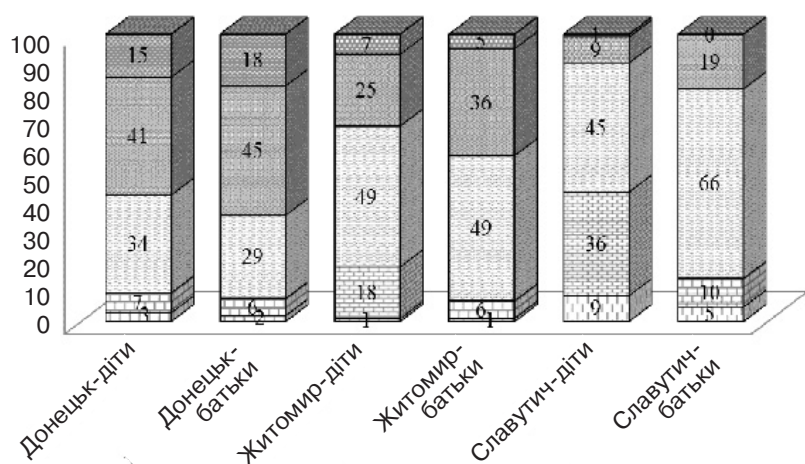
гіонів України (у тому числі м. Славутич) та їхні батьки. У місті є 4 загальноосвітні школи та ліцей, де загалом навчаються близько 4,4 тисяч учнів. Анкетуванням охоплено школу № 4 та Славутицький ліцей. Одиницями спостереження були усі учні 10-11 класів в обраних школах (177 учнів). Крім того, опитано 151 студента Центру вищої освіти і науки, які навчаються у філіях Національного технічного університету України КПІ та Чернігівського державного інституту економіки і управління. Паралельно анкети поширювалися серед батьків опитаних молодих людей.

Інструмент збору даних — анкета, яка складається з 37 питань та містить блок стосовно наслідків Чорнобильської аварії і безпечної експлуатації АЕС, радіаційного забруднення територій та харчових продуктів, питання щодо радіації та ризиків. Загалом у м. Славутич було поширено 330 анкет серед молоді, 99,4% учнів та студентів повернули коректно заповнені анкети. Ставлення, інтерес та мотивація респондентів-батьків не були достатніми для відповіді на всі запитання анкети. Отримано 69 заповнених батьками анкет, що становить 21% загальної кількості розповсюджених опитувальників.

Студенти та школярі самостійно заповнювали анкети у присутності відповідального за анкетування. Примірник анкети брали додому для заповнення батьками у зручний час, щоби повернути за кілька днів.

Рисунок 1

Відповіді респондентів на питання "Як би Ви оцінили загалом радіаційне забруднення території, на якій Ви зараз мешкаєте?" (% опитаних)

□ дуже чиста □ майже чиста □ задовільна □ досить брудна □ дуже брудна

За результатами біоетичної експертизи у ході проведення анкетування передбачено заходи щодо забезпечення безпеки для здоров'я дітей, дотримання їхніх прав, людської гідності та морально-етичних норм відповідно до принципів Гельсінської декларації прав людини, Конвенції Ради Європи про права людини і біомедицини та відповідних законів України.

Результати. На прохання оцінити мешканцями Славутича у цілому радіаційне забруднення території, на якій вони проживають, за 5-бальною шкалою, максимальні оцінки "4 — досить брудна" та "5 — дуже брудна" відзначили 10% дітей та 1% батьків (рис 1). Решта дітей та батьків відповіли, що територія "1 — дуже чиста", "2 — майже чиста" або "3 — задовільна".

На рис. 1 також наведено порівняння отриманих результатів з деякими іншими регіонами України, де проводилося опитування. Тут і далі для порівняння показано дані по Житомирській області, території якої віднесено до радіаційно забруднених, та по Донецькій області, що є умовно чистою відносно радіаційного фактора. Респонденти з Донецької області вважають територію проживання за радіаційним фактором досить брудною та дуже брудною (56% молоді та 63% батьків), тоді як для Житомирської області ці показники становлять 32% для молодих людей та 41% для батьків.

27 років минуло з часу Чорнобильської аварії, однак суспільство й досі перебуває у напруженому стані щодо її наслідків, причому на час опитування молодь та дорослі умовно чистого Донецького регіону значно частіше суб'єктивно оцінювали радіаційний стан території, на якій вони зараз мешкають, як "дуже брудна" або "досить брудна" порівняно з Житомирщиною та Славутичем.

За даними опитування, 28% респондентів з числа молоді Славутича та 43% батьків вважають продукти харчування, які вони споживають, забрудненими радіонуклідами. Ще 38% молодих людей та 32% батьків не мають інформації з цього приводу, лише 34% дітей та 25% дорослих відповідно вважають, що харчові продукти не містять радіонуклідів.

**KNOWLEDGE OF RADIATION FACTOR
AND RADIATION RISK PERCEPTION
BY YOUTH OF SLAVUTYCH TOWN**

**Tarasiuk O.Ye., Los I.P., Shabunina N.D.,
Nezdemovska T.Ye.**

To elucidate the factors influencing perception of radiation risk in people in Ukraine we conducted a survey using self-administered questionnaire consisting of 37 questions including 5 questions about radiation contamination of their living places and foodstuffs, and 9 questions about radiation and risk. The subjects were high school or university students and their parents living in Slavutych town. The survey was carried out in randomly selected high schools and universities. The study represents high school pupils and students aged 15 and older who permanently reside in Slavutych. In this survey area we distributed 660 questionnaires to students and their parents. Results of the questionnaire poll among schoolchildren, students and their parents in Slavutych town are described in relation to their attitude to the conse-

quences of Chernobyl accident and their attitude to nuclear energy and its development in Ukraine. Although more than 26 years have elapsed since the Chernobyl accident occurred most Ukrainian people showed a fear of the Chernobyl accident. 28% of respondents from among youth of Slavutych and 43% of parents are of opinion that foodstuffs are contaminated by radionuclides. Opinion survey established that very low level of knowledge was presence among youth of Slavutych due to actions in case of potential radiation accident and fundamental knowledge about radiation factor. 60% from youth of Slavutych and two thirds of interviewed parents consider that information about real consequences on Chernobyl NPP is still concealed. But in Slavutych town percentage of respondents who approves building of new NPP units is considerably higher than showing in other regions of Ukraine. Subjective assessment of radiation risk among youth of Slavutych is considerably lower in comparison with respondents of other regions.

Основними дозоутворюючими продуктами харчування мешканці Славутича майже одностайно називають продукти лісу (гриби, ягоди, дичину), саме так відповіли 65% дітей та 74% дорослих. Значну роль у формуванні доз внутрішнього опромінення славутичани відводять рибі (41% дітей та 39% дорослих). Заслуговує на увагу розбіжність між оцінкою вкладу питної води у дозу внутрішнього опромінення та фактичним дозовим навантаженням. Нині вміст ^{137}Cs та ^{90}Sr у поверхневих водах України (за винятком зони відчуження) значно менший за допустимий рівень вмісту цих радіонуклідів для питної води ($2 \text{ Бк} \cdot \text{л}^{-1}$, за ДР-2006) [7]. 22% молоді та 14% батьків відзначили воду як небезпечний фактор для здоров'я з точки зору надходження радіонуклідів чорнобильського походження.

Блок питань анкети "Наслідки Чорнобильської аварії і безпечна експлуатація АЕС" свідчить про вкрай низький рівень знань молоді щодо дій у випадку можливої радіаційної аварії, базових знань про радіаційний фактор. Так, 31% молодих людей Славутича переконані, що радіацію можна виявити за зміною самопочуття. Відповідно до результатів опитування третині дітей відомо про існування проблеми природної радіоактивності (газу радону) у повітрі житлових приміщень, з них лише кожному другому відомо про такий захисний захід, як провітрювання приміщень. На

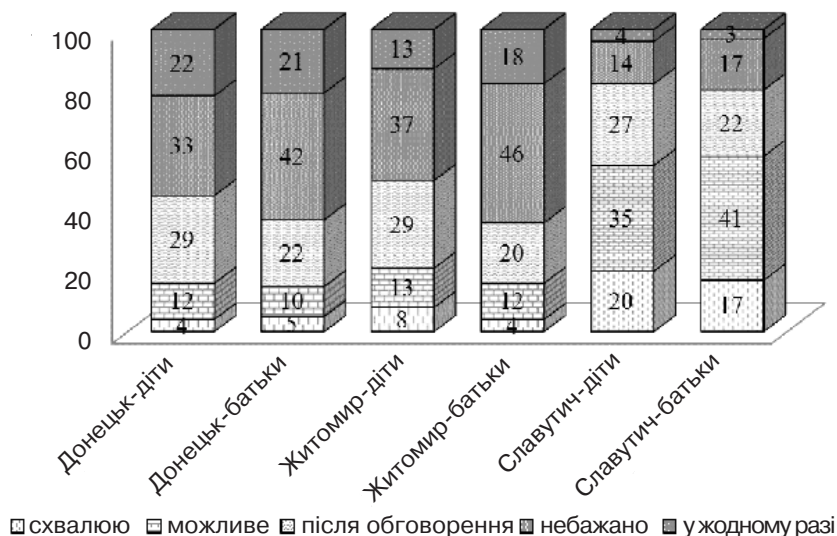
думку 59% школярів та студентів, розумним заходом після отримання інформації про аварію на АЕС, що розташована поблизу, буде одягнути проти-газ або ватно-марлеву пов'язку. Лише 38% молоді поінформовані про необхідність прийому препаратів йоду передусім. Хоча в обстеженому контингенті частка осіб, що вважають свої знання достатніми чи повними, становить 35%, ще 61% оцінюють свої знання як часткові чи поверхневі, лише 4% опитаних визнали, що зовсім не знайомі з питаннями про вплив радіації та радіоактивно-го забруднення.

Однією з задач опитування громадськості було виявлення найкращого, на думку опита-

них, способу використання коштів, які виділяються на ліквідацію Чорнобильської аварії. Передусім громада Славутича вимагає "покращання медичного забезпечення" (40% дітей та 49% дорослих), "грошових виплат" (41% дітей та 30% дорослих) і "дезактивації території" (38% дітей та 32% дорослих). Насторожує, що за низького рівня грамотності щодо радіаційної безпеки лише зовсім невелике число опитаних (2% дітей та 4% дорослих) пропонують витратити кошти на освітні програми з метою підвищення рівня знань щодо радіаційного фактора.

Звертаючись до даних опитування славутичан щодо питання, які з наслідків аварії на

Ставлення респондентів до перспективи будівництва нових енергоблоків АЕС на території України (% опитаних)

3% дорослих мешканців Славутича.

Надмірна секретність у минулому у питаннях, що стосуються ядерної енергетики, непоінформованість людей про реальний стан речей призвели до того, що нині 60% серед молодих людей та дві третини опитаних батьків вважають, що інформація про реальні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС все ще приховується. Однак привертає увагу той факт, що у місті Славутич, де постійно проживають професіонали у сфері ядерних технологій та радіаційної безпеки, серед молоді частка тих, хто переконаний у прозорості та неупередженості інформації щодо наслідків аварії (майже 20%), дещо вища за показники в інших регіонах України.

Проектний термін експлуатації більшості діючих енергоблоків АЕС України закінчується у період з 2010 по 2025 роки, зокрема для двох блоків Рівненської АЕС цей термін закінчився у 2010 та 2011 роках. Тому відповідно до "Енергетичної стратегії України на період до 2030 року" було прийняте рішення щодо продовження здійснення діяльності з експлуатації енергоблоків № 1 та № 2 Рівненської АЕС у понадпроектний термін [8]. Термін експлуатації блоку № 1 Південно-Української АЕС, проектування якого здійснювалось у 70-х роках минулого століття, вичерпався 31.12.2012 р. Опе-

ратором НАЕК "Енергоатом" розпочато роботи з підготовки енергоблоку № 1 Південно-Української АЕС до експлуатації у понадпроектний термін.

Результати проведеного опитування громадськості відображено за двома ключовими позиціями щодо використання ядерної енергетики. Це перспективи будівництва нових потужностей АЕС на території України та використання потенційних джерел електроенергії у найближчому майбутньому.

Встановлено, що ставлення населення різних регіонів країни до використання атомної енергії та планів будівництва нових блоків АЕС далеко неоднакове — від неприйняття та ворожого ставлення до підтримки — значною мірою серед мешканців Славутича.

Кількість респондентів Славутича, які вважають будівництво нових енергоблоків можливим та схвалюють його, становить 55% серед молоді та 58% серед батьків. Ще 27% молодих людей та 22% батьків підтримують наміри будівництва АЕС, проте лише за умови громадського обговорення проекту. Привертає увагу невелика частка громадян, які вважають таке будівництво небажаним (14% та 17% молоді і батьків відповідно) та неприпустимим (4% і 3% молоді та батьків відповідно) (рис. 2).

Опитування також показало різке неприйняття ядерної енергетики широкою громадськістю в інших регіонах. Відповіді жителів Житомирської та Донецької областей близькі по суті, багато респондентів насторожено ставляться до ядерної енергетики. Половина опитаних дітей та близько двох третин дорослих у цих регіонах зазначили, що перспектива будівництва нових енергоблоків небажана чи неприпустима. Менше третини дітей та майже кожен п'ятий дорослий припускають такий сценарій за умови належного громадського обговорення (рис. 2).

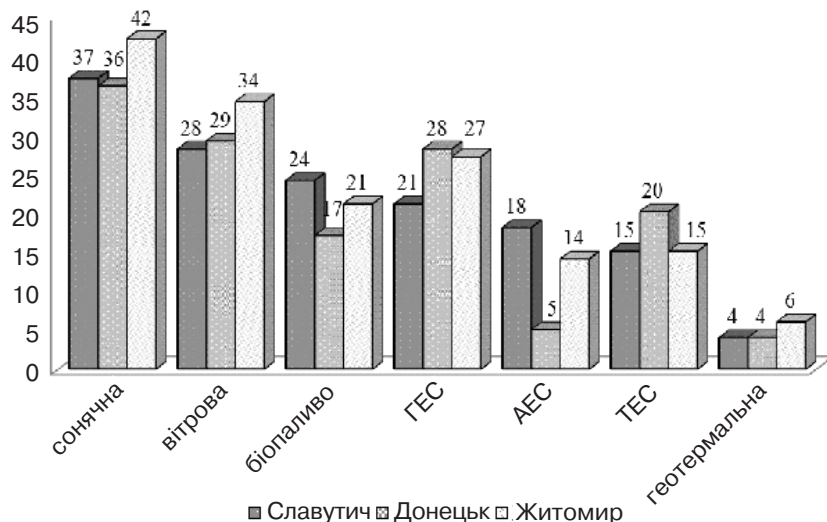
Україна належить до держав, які мають запаси усіх видів паливно-енергетичної сировини (нафти, природного газу, вугілля, торфу, урану тощо), однак у підсумку власними енергоресурсами Україна забезпечує себе приблизно на 47% [9].

Структура виробництва електроенергії в Україні виглядає

ЧАЕС респонденти вважають найбільш актуальними нині, встановлено, що 34% молоді та 35% батьків надають важливе значення можливим негативним ефектам для здоров'я у майбутньому. 27% молоді та 23% батьків дотримуються думки, що актуальним є радіаційне забруднення територій, а 15% молоді та 39% батьків висловлюють стурбованість за здоров'я членів родини. Ще 21% молоді та 10% батьків відзначили як проблему існування зони відчуження.

16% дітей та 21% дорослих з числа опитаних висловлюють впевненість, що аварії, подібної за масштабами до Чорнобильської, у найближчому майбутньому не станеться, 41% дітей та 50% дорослих вважають, що така аварія малоймовірна, а 35% дітей та 26% дорослих припускають таку можливість. Варіанти "дуже ймовірна" та "обов'язково станеться у недалекому майбутньому" обрали 8% дітей та

Рисунок 3
Пріоритетність видів виробництва електроенергії, що, на думку молоді різних регіонів, був би бажаним у майбутньому для достатнього забезпечення України енергією (% опитаних)

таким чином: виробництво на АЕС — 47,9%; ТЕС та ТЕЦ — 40,8%; ГЕС та ГАЕС — 6,7%; блок-станціями та іншими джерелами — 4,7%. "Енергетична стратегія України на період до 2030 року" до перспективних напрямків розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії в Україні зараховує біоенергетику, видобуток та утилізацію шахтного метану, використання вторинних енергетичних ресурсів, позабалансових покладів вуглеводнів, вітрової і сонячної енергій, теплової енергії довокілья, освоєння економічно доцільного гідропотенціалу малих річок України [8].

Оцінка респондентами значущості різних видів виробництва електроенергії в енергетичному та екологічному балансі країни значно відрізняється від реальної ситуації. Електроенергії від сонця молоді усіх регіонів відводять перше місце серед потенційних джерел електроенергії у найближчому майбутньому (рис. 3).

Аргументація на користь розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії не відрізняється різноманітністю. Загалом громадська думка схильється у бік безпечних для довкілля видів виробництва електроенергії — сонячної (майже 40% опитаних), вітрової (третина опитаних), енергії з біопалива (25% опитаних). Ядерна енергетика посідає, на думку молоді Славутича, п'яте місце у списку майбутніх джерел енергії. У перспективах

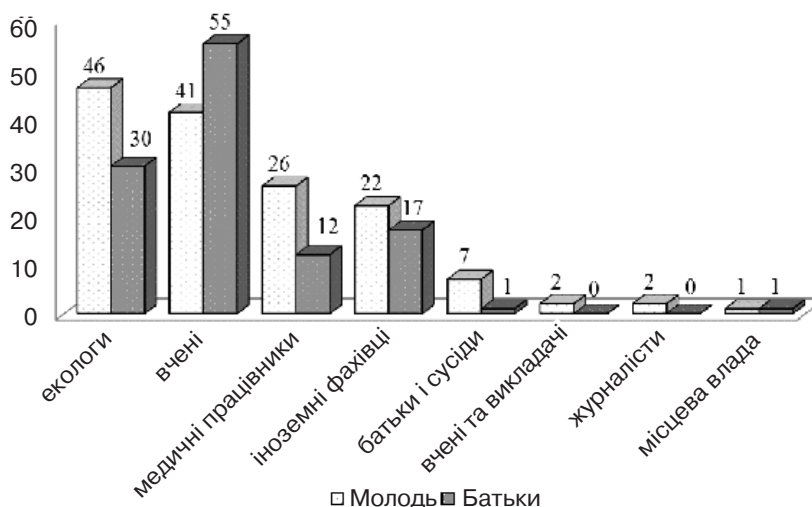
ядерної енергетики впевнені лише 18% опитаних серед молоді Славутича, 5% — Донеччини та 14% — Житомирщини.

На питання "Який з видів опромінення Ви вважаєте найбільш небезпечним?" було одержано практично однотайну відповідь мешканців міста: викиди діючих АЕС є основним дозоформуєчим чинником для населення (46% молоді та 41% батьків). На друге місце анкетовані поставили радіонукліди чорнобильського походження у продуктах харчування (25% — молоді і 46% — батьки) та воді (16% — молоді і 17% — батьки). Природний радон у повітрі житла небезпечним вважають 5% молоді та 1% батьків. 17% моло-

ді та 14% батьків не змогли визначитися з відповіддю. Мало хто звертає увагу на природну радіоактивність, хоча саме радон формує 63% середньорічної ефективної еквівалентної дози опромінення населення України [10]. Уся увага громадськості й усі занепокоєння з приводу радіаційної небезпеки зосередилися переважно на атомній енергетиці, внесок від якої у сумарну дозу опромінення населення один з найменших.

Чорнобильська аварія викликала підвищений інтерес громадськості до ядерної енергетики, настороженість, а часто й недовіру до можливості забезпечення необхідного рівня її безпеки.

Рисунок 4
Рейтинг рівня довіри до запропонованих джерел інформування з питань захисту від радіації (% опитаних жителів м. Славутича)

Таблиця
Середні суб'єктивні оцінки радіаційних ризиків серед інших ризиків у жителів м. Славутича

Фактор	Молодь			Батьки		
	М — середнє арифметичне оцінок	SE — стандартна похибка М	R — ранг даної оцінки	М — середнє арифметичне оцінок	SE — стандартна похибка М	R — ранг даної оцінки
Польоти літаком	2,49	0,05	11	2,52	0,10	11
Паління	3,66	0,07	6	3,79	0,14	4-5
СНІД	4,57	0,06	1	4,48	0,13	1
Транспортні аварії (ДТП)	3,63	0,06	7	3,67	0,13	6
Нещасні випадки на воді	3,21	0,07	10	3,23	0,16	10
Навмисні вбивства	3,90	0,08	4	3,60	0,18	7
Радіаційні аварії	4,16	0,07	3	4,02	0,16	3
Алкогольні отруєння	3,33	0,07	8	3,29	0,16	8
Радон у повітрі приміщень	3,32	0,07	9	3,27	0,15	9
Пожежі	3,68	0,06	5	3,79	0,16	4-5
Наркотики	4,35	0,07	2	4,23	0,17	2

Найбільшою довірою серед школярів та студентів Славутича користуються представники громадських екологічних організацій, їм довіряють 46% молодих людей. На другому місці — науковці, довіру до яких висловили 41% молодих людей. Серед батьків лише близько третини опитаних віддали перевагу екологам, 55% опитаних дорослих довіряють науковцям. Рівень довіри до медичних працівників як до джерела інформації становить 26% серед молоді та 12% серед батьків. В якості факторів формування громадської думки рідко називають родину та близьке оточення, вчителів, журналістів, місцеву владу, як це показано на рис. 4.

Останнє питання анкети пропонує респондентам суб'єктивно оцінити радіаційні ризики разом з іншими небезпеками навколишнього світу та виразити їх кількісно за 5-бальною шкалою оцінок (від 1 бала — "зовсім безпечно" до 5 балів — "дуже небезпечно").

За результатами оцінки несприятливих факторів було проведено кореляційний аналіз за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, який показав збіг оцінок ризику факторів зовнішнього середовища у молоді та батьків на достатньому рівні значущості ($p < 0,05$).

Як показали результати анкетування, оцінки ризику постраждати від наслідків радіаційних аварій (третє рангове місце) досить високі як серед молоді, так і серед дорослого населення м. Славутича. Серед запропонованих факторів ризиків найвище молоді люди оцінили ризик постраждати через СНІД, наркотики та радіаційні аварії (4,57; 4,35; 4,16 балів відповідно).

Суб'єктивна оцінка радіаційного ризику у молоді міста

Славутича суттєво нижча, ніж у молоді інших регіонів України. Згідно з отриманими даними оцінки ризику радіаційного чинника відрізняються для молоді Славутича та інших регіонів України, де проведено опитування (Рівненська, Житомирська, Донецька, Кіровоградська області). Результати виявилися значущими за фактором "радіаційні аварії" ($p < 0,01$) та "радон у повітрі приміщень" ($p < 0,05$).

Висновки

З часу Чорнобильської аварії суспільство все ще перебуває у напруженому стані стосовно її наслідків. 28% респондентів з числа молоді Славутича та 43% батьків вважають продукти харчування, які вони споживають, забрудненими радіонуклідами. Встановлено вкрай низький рівень знань молоді щодо дій у випадку можливої радіаційної аварії, базових знань про радіаційний фактор. Нині 60% серед молодих людей та дві третини опитаних батьків вважають, що інформація про реальні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС все ще приховується.

Однак у місті Славутич частка респондентів, які вважають будівництво нових енергоблоків можливим та схвалюють його, значно вища за показники в інших регіонах України. Оцінка респондентами значущості різних видів виробництва електроенергії в енергетичному балансі країни відрізняється від реальної ситуації. Нетрадиційні і відновлювані джерела енергії, на думку молодих славутичан, посідають перше місце серед потенційних джерел електроенергії у найближчому майбутньому. Ядерна енергетика посідає п'яте місце у списку майбутніх джерел енергії, а викиди діючих АЕС вважаються основним дозоформуючим чинником для населення (так вважають 46% молоді та 41% батьків), хоча внесок від атомної енергетики у сумарну дозу опромінення населення один з найменших.

Суб'єктивна оцінка радіаційного ризику молоддю міста Славутича суттєво нижча, ніж інших регіонів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Удовиченко В.П. Здорове місто — здорова держава (проект ВООЗ "Здорові міста") / В.П. Удовиченко // Довкілля та

здоров'я. — 1999. — № 2. — С. 16-18.

2. Створення технополісу Славутич як шлях реабілітації забруднених територій / В.Г. Щербина, С.В. Казаков, М.П. Уманець та ін. // Довкілля та здоров'я. — 1996. — № 1. — С. 52-54.

3. Восприятие рисков населением, проживающим на загрязненных вследствие аварии на Чернобыльской АЭС территориях / Г.М. Румянцова, В.Я. Марголина, Д.В. Прыплина и др. // Радиация и риск. — 1997. — № 10. — С. 160-165.

4. Особенности восприятия риска радиационного воздействия специалистами и неспециалистами в области атомной энергетики / М.В. Кроз, С.А. Липатов, О.В. Чинкина // Вопросы психологии. — 1993. — № 5. — С. 59-62.

5. Недашковська Д. Громадська думка про стан і розвиток ядерної енергетики України / Д. Недашковська, В. Шовкун // Національна безпека і оборона. — 2008. — № 3. — С. 52-60.

6. Прилипко В.А. Социально-психологические аспекты переселения и восприятия риска переселенцами и жителями загрязненных радионуклидами территорий / В.А. Прилипко // Актуальные и прогнозируемые нарушения психического здоровья после ядерной катастрофы в Чернобыле: матер. междунар. конф. (Киев, 24-28 мая 1995 г.). — К., 1995. — С. 154.

7. Допустимі рівні вмісту радіонуклідів ^{137}Cs і ^{90}Sr у продуктах харчування та питній воді: наказ МОЗ України від 03.05.2006 № 256. — К., 2006. — 26 с.

8. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 № 145-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

9. Ресурсний фактор енергетичної стратегії України / М.І. Євдошук, М.М. Коржнев, М.М. Курило, Є.О. Яковлев // Стратегічна панорама. — 2010. — № 1. — С. 27-35.

10. Павленко Т.А. Существующие дозы облучения населения Украины / Т.А. Павленко, И.П. Лось // Ядерна та радіаційна безпека. — 2009. — № 1. — С. 18-22.

Надійшла до редакції 04.12.2012.